

На основу члана 13. став 1. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("СГ РС" Број 10/2013, 142/2014, 103/2015, 101/216,35/2023, 92/2023), члана 46. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС" број 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон), члана 62. Статута Општине Горњи Милановац (Службени гласник Општине Горњи Милановац" број 3/2019), члана 4. и 26. Одлуке о општинском већу Општине Горњи Милановац (СГ Општине Горњи Милановац" број 24/2008) члана 5. и 25. Одлуке о буџету Општине Горњи Милановац за 2025. годину (Службени гласник Општине Горњи Милановац" број 33/2024) и Закључка Општинског већа о утврђивању Предлога Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Горњи Милановац за 2025. годину број 3-06-14/2025 од 09.05.2025. године

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ЗА 2025. ГОДИНУ

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Општина Горњи Милановац заузима простор између 43°56' и 44°16' северне географске ширине, односно 20°03' и 20°37' источне географске дужине. Налази се у југозападном делу Србије, на додиру западне Србије, Груже и Поморавља, захватајући простор подгорина планина Рудник, Суворор и Маљен. Територија општине граничи се са 8 суседних градова и општина: на северу са општинама Љиг и Аранђеловац, на североистоку и истоку са општином Топола и градом Крагујевцом, на југуистоку и југу са општином Кнић и градом Чачком, и на западу и северозападу са општинама Пожега и Мионица. Општина Горњи Милановац заузима 27,71% површине и обухвата 20,9% становништва Моравичког округа, односно 0,94% површине и 0,62% становништва Републике Србије. Према подацима Републичког завода за статистику по попису становништва из 2011. године, Општина Горњи Милановац има 44406 становника и друга је општина Моравичког округа (после Града Чачка) по броју становника, а такође се налази на другом месту и према укупној површини територије, са површином од 836km² (испред ње је само општина Ивањица са 1090km²). Просечна густина насељености износи 53 становника/km², што је мање у односу на Моравички округ (70 становника/km²) и Републику Србију (81 становник/km²).

Територија општине Горњи Милановац обухвата 63 насељена места (61 катастарска општина), која су организована у 51 месну заједницу, од чега је 1 насеље градског типа, а 62 су сеоска насеља. Према попису из 2011. године, поред града Горњег Милановца који има 24216 становника, највећа насеља општине су Прањани (1513 становника), потом Рудник (1490 становника) и Брђани (1041 становника). Остала насеља су са мање од 1000 становника.

Сам град Горњи Милановац је насеље новијег типа. Заузима 44°02' северне географске ширине, односно 20°29' источне географске дужине и он је административно и управно седиште општине, смештен на левој и десној обали реке Деспотовице. Центар града налази се на надморској висини од 329m. На том месту укрштају се регионални путни правци који су повезани мрежом локалних путева и омогућавају Горњем Милановцу везу са свим деловима општинске територије. На највећој удаљености од општинског центра су насеља Гојна Гора (63km) и Драгољ (35km).

Основни подаци о Општини Горњи Милановац и Моравичком округу (површина и становништво), 2011. година

				Удео у укупној површини (%)
Општина				
Горњи Милановац		Површина		
		(km ²)	27,71	0.94
Моравички				
округ			100	3,41
Република				
Србија	88499			100
Број становника	Удео у укупном броју становника (%)			Густина насељености(бр,становника по km ² (
	Горњи	Округ	Србија	насељености
	Милановац			бр.становника по km ²)
44 406	100	20,9	0,62	53
212 603		100	2.92	70
7 186 862			100	81

Природни услови и животна средина: На подручју општине Горњи Милановац истиче се брдско-планински рељеф. Рашчлањен је речним долинама Каменице, Чемернице, Дичине, Деспотовице и Груже. Овај предео се налази између планина: Маљен (970m), Суворор (866m), Рајац (848m), Рудник (1132m), Јешевац (902m), Вујан (856m) и побрђа Каблара и Шиљковице.

Планине Рудик, Јешевац и Вујан припадају старим громадним планинама. Млађим, веначним планинама припадају Рајац, Суворор, Маљен и побрђе Каблара и Шиљковице.

Брдско-планинско подручје формирају планине: Рудник на североистоку, Рајац и Суворор на северу, Маљен на северозападу, висораван Гојне Горе и брдо Шиљковица на југозападу, Главаја, Галич и Рожањ на југу и Вујан и Јешевац на југоистоку. Посебне одлике рељефа су дугачке, непрекинуте косе, које се спуштају од Маљена, Суворора и Рајца према чачанској котлини.

Масив Рудника има доминантан положај у Шумадији. Највиша кота општине, а уједно и Шумадије је Цвијићев врх (раније Велики Штурац) са висином од 1132m. На Руднику се налази још неколико врхова изнад 1000m надморске висине.

Највиша кота Суворора је истоимени врх (866m), затим следе Данилов врх, Црни врх, Мујавац и Бабина глава. Од Суворора се пружају две вододелнице - једна на исток према Руднику, између Деспотовице и Дичине на југу и Љишке реке на северу, а друга према југоистоку између слива Дичине на истоку и Чемернице на западу. Падине Вујна се пружају према Деспотовици и граде Брђанску клисуру. На јужној и југоисточној страни највише коте су врхови: Вујна (Велики Вујан 856m), Јешевца (Црни врх 902m) и Треске (763m). Средишњи део је знатно нижи и смиренији са мноштвом поља и котлина, изнад којих се уздижу благо нагнуте терасе некадашњег језерског дна, испресецање поточима и рекама.

Нижи део терена заузима централни део општине. Најниже тачке терена су на северу у долини Драгобиља (233m) и на југу у долини Деспотовице (258m). Општински центар је лоциран у нижем делу терена са просечном надморском висином од 329m. Поред централног дела општине, нижих терена има и у долинама Каменице Од специфичних облика рељефа истиче се Острвица, која се налази на северозападним огранцима Рудника. Одликује се изразитом индивидуалношћу, специфичном морфолошком физиономијом и истакнутим висинским положајем у односу на околни рељеф. Има облик врло стрме купе са два неједнака зуба на врху. Постала је надимањем густих маса лаве и образовањем нека, о чему сведочи шиљати доминантни врх, ексхумирани палеовулкански нек.

Интересантни облици рељефа поред Острвице су: Мокра пећина, Треска и клисуре Деспотовице, Каменице и Чемернице.

Мокра пећина се налази у зони додира кречњачке крпе Равне горе и серпентина источних огранака Маљена. Представља крашку творевину ходничког типа, која се састоји из једног канала и система уских бочних канала. Укупна дужина пећине износи око 400m и богата је интересантним пећинским накитом. Треска је лоптаста вулканска стена, која се налази на западним обронцима Јешевца.

Положај општине Горњи Милановац и изражен рељеф имају утицај на карактеристике климе и условили су хладнију климу у односу на ниже пределе Шумадије и западног Поморавља.

Клима подручја је умерено-континентална. Најхладнија, хумидна клима је у пределу врхова Рудника,

нешто шире око врхова Рајца и у северозападном делу Богданице. Умерено-хумидна клима карактеристична је за делове Мајдана и Рудника који се налазе ближе врховима Рудника и у већем делу подручја Сувобора и Рајца. Најблажа, субхумидна клима је заступљена у делу Трудеља, Драгоља и Брђана. рБлагохумидну климу имају остали делови територије. Од подручја Рудника хладније је подручје Сувобора, који је изложен северозападним струјањима ваздуха.

Вредности средње годишње температуре ваздуха крећу се од 7,2°C до 11°C. Средња годишња температура ваздуха у граду Горњем Милановцу је 9,8°C. На врховима Рудника она износи 7,7°C. Најнижа средња годишња температура забележена је на врху Сувобора 7,2°C, а највишу вредност (преко 11°C) има само део насељеног места Драгољ.

Јануар је најхладнији месец, најтоплији је јул. Током лета температура прелази преко 30°C, док се у зиму спушта и испод -18°C. Ветрови су веома ретки и слаби, јављају се током раног пролећа и касне јесени. Углавном дува северац у јесен и јужни ветар у пролеће. Најкишовитији месеци су мај и јун, а најмање кишовити су фебруар и март. Највише снежних падавина има у јануару и децембру. Средња годишња висина падавина креће се од 788mm (300m) до 985mm (врх Рудника). Највеће средње годишње висине падавина (преко 950mm) су на самим врховима Рудника, Сувобора и Рајца. Најмање падавина (испод 800mm) падне у околини Горњег Милановаца (градско подручје, делови Велеречи и Бруснице) и у Давидовици.

Трајање снега је од 80 до 120 дана у нижим и од 160 до 200 дана у вишим пределима. Просечна вредност релативне влажности ваздуха у Горњем Милановцу у току године износи око 77,8%. Најмања влажност је лети (69,4%), а највећа зими (85,4%). Просечна облачност износи 96 дана годишње и јавља се, углавном, у јесен и зиму. Дневно трајање сунчевог сјаја у лето је 9,3 сати, а у зиму 2,3 сата. Просечан број сунчаних сати годишње износи 2100.

Реке овог подручја нису велике по количини воде и површини слива. Мрежа неколико већих и многобројних мањих токова чини сливно подручје веома разуђеним, али не и довољно богатим водом. Највећа река је Каменица. Највећи број водених токова припада сливу Западне Мораве, а мањи део сливу Саве.

У подручју Сувобора и Маљена протиче река Каменица, која настаје на јужним падинама Дивчибара. Испод Сувобора, из Мокре пећине извире река Чемерница. Обе реке уливају се у Западну Мораву. Дичина извире у подножју Сувобора, протиче кроз Таково и улива се у Чемерницу.

На јужним падинама Рудника извире река Гружа која тече правцем запад-исток. Вододелница је Рудника и Јешевца. Деспотовица извире испод Рудника, на западној страни Цвијићевог врха и њен слив обухвата делове Рудника, Јешевца и Вујна. У делу Горњег Милановаца према Чачку она пробија серпентинску масу Вујна и Илијака и гради Брђанску клисуру. Испод Цвијићевог врха извире и река Јасеница, која протиче у североисточном делу подручја. Драгобиљ и Качер простиру се у северном делу и припадају сливу Саве.

У подножју старих, громадних планина јавља се неколико термоминералних извора, који нису много експлоатисани, мада изворишне воде показују лековита својства. Најзначајнији термоминерални извори су: Млаковац, Сврачковци, Савинац и Барутњива вода.

У термоминералном извору Млаковац вода је сумповито-борно-силицијска и достиже температуру до 40°C. Два издашна извора налазе се у Сврачковцима са температуром воде до 28°C. Вода изворишта у Савинцу је сумповито-силицијско-борна, највише температуре до 25°C. Сумповита вода у Брђанима достиже температуру до 15°C.

Рељеф са педолошким супстратом, заједно са хидролошким мрежом и климатским приликама, условио је значајну биолошку и предеону разноврсност. Предеона разноврсност условљена је динамиком рељефа, издигнутим косама, истакнутим видиковцима, распоредом шумских, травних и обрадивих површина, потоцима и мањим рекама, комплексима природних букових и храстових шума, борових култура ширег окружења Сувобора, пространим пашњацима и каменитим пределима у сливовима река.

Површина под шумама износи око 33% од укупне површине општине. Најзаступљеније врсте су храст и буква. Храст заузима 52%, буква 23%, остали лишћари 16% и четинари 9% површине под шумом. На нашем подручју присутни су различити типови шума, а неки од њих су: шуме сладуна и цера; китњака; китњака и цера; брдске букве и планинске букве. У природном резервату „Велики Штурац“, који је лоциран недалеко од највишег врха планине Рудник, налази се шума планинске букве (*Fagetum moesiacaе montanum*), која представља један од ретких остатака некада богатих шума Рудника, па је ова

површина заштићена као природна реткост која је значајна за очување генофонда поменуте заједнице. После шумске, најзаступљенији је ливадски тип вегетације.

Укупна површина државних и манастирских шума на територији ПО Горњи Милановац износи 12622,88ha, бруто дрвна запремина је 1708760m³, укупан запремински прираст износи 55915m³. Просечна запремина по хектару је 141m³. Површина шума приватних власника износи 71019.97ha.

Биљни покривач се одликује богатом флором са око 900 врста биљака, међу којима је око 15 ретких и ендемичних врста. Лековитих биљака има око 100 врста. Утврђено је присуство око 85 врста гљива, од којих преко 50 представљају јестиве гљиве.

У животињском свету најбројнија група су птице (преко 120 врста) и сисари (око 50 врста). Од дивљачи која се гаји у ловиштима најзначајнији су: срна, дивља свиња и зец. У рекама је утврђено присуство 7 врста риба.

Урбано зеленило Горњег Милановца, његови паркови, травњаци и дрвореди, поред тога што доприносе лепшем визуелном доживљају града, имају и свој здравствени значај.

Поједина стабла дрвећа заштићена су као природна добра: два храста лужњака (*Quercus robur*) са усвојеним називом „Таковски грм” (3. категорија), стабло храста цера (*Quercus cerris*) у Доњој Црнући (3. категорија) и храст лужњак (*Quercus robur*) са усвојеним називом „Храст лужњак Стражев” (3. категорија). Знаменито место „Таковски грм” налази се у непосредној близини споменика Милошу Обреновићу. На простору који је проглашен за културно добро од изузетног значаја, налазе се два храста лужњака стогодишње старости. „Храст лужњак Стражев” налази се у Синошевићима, представља изузетног репрезента некада широко распрострањених заједница лужњака. Висок је 25m и старости око 300 година. Природно добро „Стабло храста цера” у Доњој Црнући је карактеристична врста ксеромезотерних типова шума и старости је преко 180 година

Структура површина у оквиру шума власника на територији Општине Горњи Милановац

Структура површине по исказу				Површина	
			ha		%
Шуме			25300,00		35.6
Шумске културе			43.75		0,1
Шумско земљиште			6250,00		8.8
Земљиште за остале сврхе			39426,22		55,5
Неплодно					
Укупно Горњи Милановац			71019,97		100,00
Државни посед			13622,88		
Структура површине по исказу				Површина	
			ha		%
Шуме			25300,00		35.6
Шумске културе			43.75		0,1
Шумско земљиште			6250,00		8.8
Земљиште за остале сврхе			39426,22		55,5
Неплодно					
Укупно Горњи Милановац			71019,97		100,00
Државни посед			13622,88		

Структура земљишних површина

	Општина	Удео у укупној	Удео општине у	Округ	Удео округа у површини	Србија
	(km2)	површини општине(%)	површинама истог типа уокругу	(km2)	истог типа у Србији	(km2)
		(%)	(%)		(%)	51.123
Пољопривредна површина	547,6	65,5	30,62	1.786	3.5	
Обрадива површина	38,3	44,7	26,32	1.389	3,3	42.277
Обрасле шумске површине	26,8	32,1	23,53	1.140	5,7	19.845

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Број становника у руралном подручју општине смањивао се у последњих 60 година. Према званичним подацима пописа из 2011. године број становника у руралном подручју је 20190 што је за око 3469 људи мање у односу на попис из 2002. године. Са друге стране, број становника у граду је наставио да расте.

Према квалитативним подацима један од основних разлога одлива становника из руралног подручја је доживљај живота у граду као атрактивнијег у односу на село - удобнији и већи број различитих стимулација какве у селима нема.

У руралном подручју општине од укупно 20190 становника, 10141 су становници мушког пола односно 50,23 %, а 10049 становници женског пола односно 49,77%. Полна структура носилаца пољопривредних газдинстава према подацима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде изгледа тако да, у укупном броју уписаних породичних газдинстава (4.981) жене су носиоци 1.245 породичних пољопривредних газдинстава док је број газдинстава у коме су мушкарци носиоци 3.736.

Према мишљењима становника анкетираних села, један од разлога овакве структуре јесте одлив женске популације која села напушта раније и чешће од мушкараца из различитих разлога социолошко - психолошке природе. Основна хипотеза је да су мушкарци, као будући носиоци пољопривредних газдинстава, интензивније стимулирани од стране родитеља и других ауторитативних фигура да остану у селима док су жене стимулисане да заснују брачне и друге партнерске заједнице у урбаном подручју.

	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Горњи Милановац	49604	79859	47894	48420	50651	50087	47641	44406
Градска	2697	3402	4492	10972	17791	22432	23982	24216
Остала	46907	46457	43402	37448	32860	27655	23659	20190

Диверзификација руралне економије: Главни економски потенцијал села Општине Горњи Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Такође, предузетништво је у мањој мери заступљено код појединих становника. Виша прерада прехранбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувенира су само неке од активности које су потенцијал, али је потребно још доста системског рада, улагања и подршке да постану самоодрживи.

У последње време уочљиво је интензивно раслојавање пољопривредних домаћинстава где се издвајају домаћинства која почињу да се преоријентишу на интензивну и специјализовану производњу (повртарство: кромпир; воћарство: малина, купина, јабука, шљива, боровница; сточарство: фарме јунади и свиња; живинарство).

На територији општине Горњи Милановац има 1547 предузетника од чега су највећим делом трговинске и занатске радње. (податак од 30.06.2015. године)

У општини Горњи Милановац постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду меса и млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране, чајева и сл. Прехрамбени сектор општине бележи висок ниво извоза, а чему је посебно заслужна Компанија „Таково“ а.д. Горњи Милановац.

На територији општине Горњи Милановац има 1547 предузетника од чега су највећим делом трговинске и занатске радње. (податак од 30.06.2015. године)

У општини Горњи Милановац постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду меса и млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране, чајева и сл. Прехрамбени сектор општине бележи висок ниво извоза, а чему је посебно заслужна Компанија „Таково“ а.д. Горњи Милановацјасно говоре да ово подручје може да развија следећа туристичка кретања: екскурзиони туризам (ћаци, студенти, пензионери...), верски, образовни (едукативне радионице), спортски (припреме спортиста, планинарење, бициклизам, слободно пењање...), манифестациони и посебно сеоски туризам.

Број привредних друштава по величини, 2015. година

					Удео у укупном броју привредних друштава			Удео у укупном
	Број предузећа			истог сектора (%)				броју привредних
								друштава(%)
	Велика	Средња	Мала	Укупно	Велика	Средња	Мала	
Укупно	3	15	400	418	0,7	3,6	95,7	100

Рурална инфраструктура: Саобраћајна инфраструктура

Горњи Милановац пролази Аутопут Београд – Јужни Јадран који ће по завршетку свих фаза Саобраћајно-географски положај Горњег Милановца је изузетно повољан с обзиром да кроз територију Општине изградње представљати везу између Србије и Црне Горе, односно Београда и Јужног Јадрана, а у ширем контексту повезаће Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Аутопут Е763, такозвани Коридор 11, протеже се од Темишвара, преко Вршца, Београда, Љига, Горњег Милановца, Чачка, Пожеге, Подгорице, иде до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем, у Италији. Изградња више деоница Аутопута Е763 је у току, а у другој половини 2016. године завршена је и пуштена у употребу деоница Љиг – Прељина која највећим делом пролази кроз територију Општине Горњи Милановац, а петља за укључење односно искључење са Коридора 11 налази се у насељеном месту Таково.

Територијом Општине пролази један од најважнијих друмских коридора у нашој земљи, Државни пут IV реда ознаке 22 тзв. „Ибарска магистрала“ (Београд - Љиг - Горњи Милановац - Прељина - Краљево - Рашка - Нови Пазар - Рибариће - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Мехов Крш), којим Горњи Милановац остварује везе са ближим и даљим окружењем.

Западно од општине са истим правцем пружања (север-југ) трасиран је Државни пут IV реда ознаке 21 (Нови Сад - Ириг - Рума - Шабац - Коцељева - Ваљево - Косјерић - Пожега - Ариље - Ивањица - Сјеница), док је источно трасиран Државни пут IV реда ознаке 25 (Мали Пожаревац - Младеновац - Топола - Крагујевац) и Државни пут IV реда ознаке 46 (Равни Гај - Кнић - Мрчајевци)

Горњи Милановац је на регионалном нивоу повезан са Тополом (преко Рудника) Државним путем IIА реда ознаке 152 (Топола - Доња Шаторња - Рудник - Бућин Гроб), са Крагујевцом и Пожегом Државним путем IIА реда ознаке 177 (веза са државним путем 21 - Честобродица - Гојна Гора - Прањани - Бершићи - Таково - Горњи Милановац - Неваде - Враћевшница - Баре - Крагујевац) и са Ваљевом Државним путем IIА реда ознаке 176 (Ваљево - Брежђе) и Државним путем IIВ реда ознаке 356 (Брежђе - Брезна - Срезојевци - Трбушани).

Остала мрежа Државних путева II реда на територији општине нема такав значај и представља везу између појединих делова суседних општина и граничних делова региона.

Овакав положај омогућио је повољне везе Општине са осталим деловима земље, директним повезивањем преко мреже државних путева првог реда, или посредним повезивањем преко разгранате регионалне путне мреже.

Сва насељена места општине повезана су локалним асфалтним путевима са Државним путем IV реда ознаке 22 тзв. „Ибарском магистралом“ и другим Државним путевима у општини. Према подацима РЗС-а из 2014. године, укупна дужина путева на територији општине износи 507,25km, од чега су Државни путеви 225,25km, а локални 282km.

Наведене саобраћајнице значајна су спона привреде општине и Моравичког округа са привредом осталих делова земље и важан су чинилац у међурегионалном и државном транзиту робе и путника. То их чини осовином развоја, око које су сконцентрисани становништво и делатности.

Фреквентност саобраћајница

ДРЖАВНИ ПУТ		ДЕОНИЦА	ДУЖИНА	2006	2009
				(ПГДС)	(ПГДС)
IV реда ознаке	22	Угриновци-Бућин гроб	10,8km	6858	7469
IV реда ознаке	22	Бућин гроб-Неваде	9,6km	7526	9200
IV реда ознаке	22	Неваде-Горњи Милановац	2,7km	7680	9200
IV реда ознаке	22	Горњи Милановац-Прељина	15,2km	11349	13411

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Сви припадници пољопривредне популације поседују земљиште (без обзира да ли га користе или не). Значајан проценат пољопривредника поседује воћњаке док значајно мање њих има винограде и остало земљиште. Само мали проценат пољопривредника који поседују њиве и баште не користи то земљиште. У просеку пољопривредници користе 78% површина које поседују као њиве и баште. Воћњаке поседује, а не користи 7,3% пољопривредника, док 87,2% користи све што поседује. У просеку пољопривредници користе 90% површина које поседују као воћњаке. Сви који поседују винограде изјавили су да их и користе.

Међу онима који поседују остало земљиште, 18,4% пољопривредника наводи да га не користи, док 76,5% пољопривредника користи све што поседује. У просеку пољопривредници користе 79% површина које поседују као остало земљиште. Анализе су показале да је величина њива и башта које поседују пољопривредници у вези са:

- типом домаћинства (вишегенерацијска домаћинства)
  - бројем чланова (5 и више чланова домаћинства)
  - регистрацијом газдинства (регистрована газдинства)
  - укупном величином земљишта у својини (преко 8ha укупно земљишта)
- Анализе су показале да је величина воћњака које поседују пољопривредници у вези са:
- Висином прихода (са нижим приходом по члану домаћинства),
  - Регистрацијом газдинства (регистрована газдинства),
  - Укупном величином земљишта у својини (преко 8ha укупно земљишта у својини),
  - Надморском висином насеља (виша надморска висина - преко 350m)
  - Удаљеношћу насеља (даље од градског центра).
- у својини)

Половина пољопривредника који не користе одређено земљиште као разлог некористићења наводе недостатак средстава за инвестирање. Често се као разлози наводе и несигурно тржиште, ниске цене пољопривредних производа, високе цене производње, као и недостатак времена или радне снаге (21,8%). Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима која су на надморској висини преко 350m има значајно више оних фармера који узгајају малине и купине. У селима која су ближа градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве. На великим пољопривредним газдинствима (8ha и више) значајно чешће се гаје кромпир, пшеница и друге житарице, свеже шљиве купине и малине. Вишечлана домаћинства (5 и више чланова) више него остали гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе...

Земљиште, као лимитирани природни ресурс, који се одликује необновљивошћу, незаменљив је фактор производње у пољопривреди. Од укупно 836km², колика је површина општине Горњи Милановац, пољопривредно земљиште заузима 65,5% од укупне површине.

Захваљујући специфичним микрорељефним и хидролошким утицајима, брдско-планински предели су, такође, погодни за рентабилну производњу квалитетног воћа. Упоредо са коришћењем бујне вегетације и пространих природних травњака, ови простори погодни су за развој говедарства и овчарства. Природне предиспозиције краја погодне су за примену биолошких/еколошких метода производње хране.

Загађивање земљишта на територији општине није присутно у већем обиму већ само на појединим локалитетима као што су: градска депонија и дивља сметлишта, гробља, фреквентније саобраћајнице и слично. Са садашњом структуром и обимом пољопривредне производње, употреба вештачких ђубрива и пестицида нису узроци већег загађивања земљишта. Према Просторном плану, основне категорије коришћења земљишта су:

- пољопривредно земљиште;
- шумско земљиште;
- водно земљиште;
- грађевинско земљиште

- типом пољопривредног домаћинства (ратарско-сточарска домаћинства)

Вишегодишњи засади: Гајење воћа на подручју општине има дугу традицију. Изузетно повољни земљишни и климатски услови омогућавају гајење свих континенталних врста воћа, као и винове лозе. Благо побрђе и припланински део надморске висине од 200 до 800 m пружају могућност вертикалног распореда воћних врста уз избор најповољнијег положаја и експозиције за сваку воћну врсту, а у оквиру ње и сорту. Количина падавина која се у просеку креће 750mm воденог талога даје могућност да се воћарска производња одвија и у условима „сувог воћарења“, нарочито у вишим пределима где је и сума падавина нешто већа.

Шљива, као доминантна врста, заузима највеће површине под засадима (1.556,9 ha у конвенционалној производњи). Сорта шљиве Пожегача била је најзаступљенија до пре 20 година када је замењена сортом Стенлеј и сортама створеним у Институту за воћарство у Чачку због све присутнијег и деструктивнијег вируса шарке шљиве. Сува шљива и производња ракије су главни производи од плода шљиве, а у последње време доста се производи и стона шљива сорте Чачанска лепотица.

Површине под воћним врстама

Горњомилановачко малиногорје простире се на око 151,5ha и представља важан производни потенцијал општине са могушношћу проширења. У сортименту најзаступљенија је сорта Виламет, која се одлично адаптирала на услове овог краја испољавајући своје пуне биолошке, технолошке и производне особине. У последњих двадесетак година купина (78,8 ha) је доживела праву експанзију у свом ширењу захваљујући новоствореној сорти Чачанска бестрна, која се показала као врло приносна, али не и толико квалитетна, што је условљавало цикличне промене у површинама под купином, као и варирање цене свежег плода.

У последњих десетак година интензивира се гајење боровнице (преко 49,3 ha). Приметан је тренд раста површина под засадима крушке (162,8ha) и засадима лешника (45,4 ha).

Остале воћне врсте су мање заступљене и њихова производња задовољава углавном потребе локалног тржишта.

Сточни фонд: Сточарство представља основу за успешност целокупне пољопривредне производње. Предиспозиције у погледу расположивих површина за производњу хране за животиње и у погледу дуге и стабилне традиције сточарства, указују на позитивне могућности овог краја. Са друге стране, успешно сточарство захтева предвидиву и дугорочну националну политику што није случај у овој области. Овакав однос довео је до низа структуралних проблема и кризе у свим гранама сточарства. Веома важан разлог кризе у сточарству је и сталан пораст цена инпута (семе, вештачко ђубриво, гориво, трошкови лечења), док цене примарних производа сточарства - млеко, месо, јаја.. - нису пратиле овај тренд.

Број грла говеда је у паду последње деценије и 2024. укупан број грла у конвенционалној производњи износио је 8.053 грла претежно сименталске расе или домаће шарено у типу сименталца. До значајног смањења броја крава дошло је код малих и средњих газдинстава која нису у могућности да се даље развијају за тржишну производњу млека. Носиоци говедарске производње остају фармери који имају већи број грла јер су једноставно везани постојањем објеката, механизације и кредитним аранжманима за млекаре. Дугорочније гледано, у производњи млека бележи се сталан пад броја произвођача уз лагани раст откупљених количина млека.

Важно је знати да је млеко сектор који доноси највишу вредност примарне производње, а да се знатна количина млека не предаје млекарима већ се прерађује у традиционалне млечне производе. Ова чињеница је битна јер у њој лежи могућност за пласман производа од стране мањих пољопривредних газдинстава, али под условом подизања нивоа хигијенско-санитарних мера и услова производње традиционалних млечних производа као и обједињеног наступа индивидуалних произвођача.

Производња меса је такође суочена са структурним проблемима без јасне и предвидљиве националне политике подршке према овом сектору. Парадокс је да овај сектор има једну од највећих шанси у даљем поступку приближавања ЕУ, али ће истовремено бити изложен додатним притисцима и захтевима. Тов јунади се одвија у организацији правних лица при чему се прва фаза тога одвија на газдинствима коопераната. Понуде меса из организоване производње индивидуалних произвођача нема иако постоје солидни капацитети за тов у индивидуалном сектору. Ова чињеница се мора искористити, ако се зна да се говеће месо користи као животна намирница, као сировина за прерађивачку индустрију и као роба у међународној трговини.

Овчарство је грана сточарства која је такође у структурним проблемима без обзира на изузетан

потенцијал овог краја за производњу јагњећег меса. Расна структура оваца је добро позната - сјеничка оплемењена и виртемберг. Простор који постоји за даље унапређење ове гране је обједињавање наступа индивидуалних произвођача у понуди јагњећег меса тим пре што постоје упити за ову робу, а технологија гајења је једноставна без високих захтева за улагањем. Као грана сточарства, последњих година показује велику експанзију кроз производњу квалитетног јагњећег меса дистрибуцијом локалној кланици као и другим кланицама из окружења. Пољопривредници су подстакнути на ту врсту производње и због субвенција министарства за производњу меса.

Свињарство као грана сточарства није карактеристична за територију општине Горњи Милановац што не значи да нема успешних и савремених одгајивача. Ова производња је изразито цикличног карактера без обједињеног наступа индивидуалних произвођача.

Пчеларство је грана са високим потенцијалом, али и специфичним карактеристикама: велики број одгајивача, организовани у више удружења без икаквог обједињеног наступа са својим производима у смислу количине, квалитета и континуитета према купцима.

Говорећи о било којој грани сточарства, главна одлика су мале производне јединице, низак ниво производње по производној јединици и неорганизованост, што не може осигурати конкурентност пољопривредним произвођачима. Тржиште ових производа у нашој земљи се све више отвара што намеће јачу конкуренцију, а са друге стране се намећу све виши стандарди у хигијенско-санитарно-ветеринарским захтевима према нашим произвођачима.

Основне мере којима произвођачи могу деловати на поправљање положаја свог газдинства су спровођење одгајивачких програма као и остали видови рационализације производње. Главни носиоци ових активности су саветодавна служба и основне одгајивачке организације.

ПРИЈАВЉЕНИ СТОЧНИ ФОНД У ОПШТИНИ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ЗА 2024.ГОДИНУ

	ВРСТА СТОКЕ	БРОЈ ФАРМИ	БРОЈ ГРЛА
		У 2024.ГОДИНИ	У 2024. ГОДИНИ
	КОНВЕНЦИОНАЛНА ПРОИЗВОДЊА		
Говеда		1.191	8.053
Овце и козе		1.560	30.808
Свиње		751	3.729
Коњи,магарци,муле,мазге		11	0
Живине и птице		1.047	14.765
Пчелиње друштво - кошнице		216	8.557
УКУПНО конвенц.производња		4.776	65.912
	ОРГАНСКА ПРОИЗВОДЊА		
Говеда-органска производња		28	229
Овце и козе - органска производња		42	864
Свиње-органска производња		6	15
Коњи,магарци,муле и мазге		3	66
УКУПНО органска производња		105	1.1484

Механизација, опрема и објекти: На територији општине пољопривредне површине под минералним ђубривом износе 11658ha, а под чврстим стајњаком 6934ha. Што се тиче механизације, број двоосовинских трактора према попису из 2012. године на територији општине износи 3984.

Број и структура прикључних машина је следећа:

Радна снага: Према подацима добијеним од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде 2023. године, на територији општине Горњи Милановац укупан број уписаних пољопривредних газдинстава износи . 5.629 од укупног броја газдинстава 1.483 су носиоци жене а код 4.113 газдинстава су носиоци мушкарци. Број лица млађих од 40 година као носилаца породичних пољопривредних

газдинстава износи 523, док је број новорегистрованих газдинстава у 2024. години износио 249.

Демографски процеси у општини на крају XX века, нарочито негативни демографски процеси као што су пад укупног броја становника, последњих деценија смањење наталитета и природног прираштаја, неравномеран распоред становништва, прекомерно пражњење села, пораст удела старачких домаћинстава, пораст броја домаћинстава без наследника смањују број радне снаге, а тиме и радну активност на пољопривредним газдинствима схватање важности образовања које резултира падом пољопривредне производње. Овакви демографски процеси резултирају и смањењем броја ђака у руралним срединама. Деца из сиромашних и ромских породица мање завршавају основну школу и више их се осипа током школовања, посебно на прелазу у 5. разред, што указује на постојање проблема недовољног.

На територији општине имају четири градске основне школе и три сеоске.

Посебан проблем са квалитетом образовања у сеоским срединама су и сами програмски садржаји, веома удаљени од карактеристика сеоских средина, нису специфични за те средине и имају мало додирних тачака са животом људи у сеоским заједницама.

БРОЈ ПГ ПО ОРГАНИЗАЦИОНОМ ОБЛИКУ У ОПШТИНИ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ЗА 2024. ГОДИНУ

	НАЗИВ ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОБЛИКА	БРОЈ ПГ У 2024. ГОДИНИ
Породично пољопривредно газдинство		5.596
Предузеће		13
Предузетници		12
Земљорадничке задруге		6
Пољопривредна газдинства са статусом правног лица		1
Верске организације		1
УКУПНО		5.629

Преглед броја и активности ПГ у општини Горњи Милановац за 2024. годину

Регистрована газдинства пре 2024 године		5.380
Новорегистрована газдинства у 2024. години		249
Укупно регистрованих газдинстава у 2024. г.		5.629

Структура пољопривредних газдинстава: Основни носиоци економског развоја на селу су појединачна пољопривредна газдинства. Преко половине газдинстава су регистрована пољопривредна газдинства. Нешто више нерегистрованих пољопривредних газдинстава има код оних пољопривредника који имају мање земљишта у поседу (до 1.5ha) и радних јединица ангажоване радне снаге у пољопривреди 7481, а број условних грла 18548. Број живе сами у домаћинству. Укупан број активних пољопривредних газдинстава на територији општине према подацима из 2024. године је 5.256. Подаци последњег пописа из 2012. године показују да је број годишњих газдинстава која имају само окућнице је 3209 или 293ha, која имају оранице и баште 4372 или 11941ha, воћњаке 4435 или 2664ha, винограде 39 или 8ha и ливаде и пашњаке 5350 или 14616ha. Најчешћи извор прихода пољопривредних домаћинстава је приход од продаје сопствених пољопривредних производа и производа које су произвели у свом газдинству. Свако друго домаћинство има приход од пензије пољопривредне или неке друге док део домаћинстава има приход од запослења ван пољопривреде. Сви остали извори прихода су у знатно мањем броју.

Полна структура

	Организациони облик	Мушкарци	Жене	Укупно
Породично пољопривредно газдинство		4.113	1.483	5.596

СТАРОСНА СТРУКТУРА

Старосна структура	до 30 година	од 30 до 40 година	од 40 до 50 година	од 50 до 60 година	од 60 до 70 година	преко 70 година
	116	363	676	945	1.492	2.004

Производња пољопривредних производа: Главни економски потенцијал села општине Горњи Милановац представља пољопривреда - акценат је на производњи кромпира, воћарству и сточарству и на преради воћа и млечних производа. Такође, предузетништво је у мањој мери заступљено код појединих становника. Виша прерада прехранбених производа, сеоски туризам, ручна радиност, традиционална текстилна производња и израда сувенира су само неке од активности које су потенцијал, али је потребно још доста рада да постану самоодрживи.

Заступљеност појединих култура зависи од насеља - тако у селима која су на надморској висини преко 350 m има значајно више оних фармера који узгајају кромпир, малине и купине. У селима која су ближе градском центру има значајно више оних пољопривредника који узгајају крмно биље, а значајно мање оних који узгајају свеже шљиве.

На великим пољопривредним газдинствима значајно чешће се гаје пшеница, друге житарице, конзумни кромпир, поврће.

Вишечлана домаћинства (5 и више чланова у домаћинству) више него остала гаје пшеницу, поврће у пластеницима, индустријске културе.

На територији општине постоје бројни капацитети за прераду воћа и поврћа, производњу и прераду млека, алкохолних пића и минералне воде, сточне хране и чајева.

Што се тиче сточарства, велика већина домаћинстава из циљне групе поседује стоку, живину, кошнице или рибњаке.

Рекапитулација конвенционалне производње

Назив културе		Број корисника	Површина (ха)
Житарице		6.102	5.617
Назив културе		Број корисника	Површина (ха)
Индустријско биље		24	61,4
Житарице		6.102	5.617
Крмно биље		7.177	9.956,8
Индустријско биље		24	61,4
Ароматично и лековити биље		5	1.2
Крмно биље		7.177	9.956,8
Поврће		1.955	847,00
Ароматично и лековити биље		5	1.2
Воће и грозђе		4.704	2.719,2
Поврће		1.955	847,00
Садни материјал и хортикултура		47	27,7
Воће и грозђе		4.704	2.719,2
Необрађено земљиште		3.0650	5.327,3
Садни материјал и хортикултура		47	27,7
УКУПНО конвек. производња			24.557,50
Необрађено земљиште		3.0650	5.327,3
УКУПНО конвек. производња			24.557,50

Рекапитулација органске производње

Назив културе	Број корисника	Површина(ха)
Житарице	71	59,5
Индустријско биље	2	2,4
Крмно биље	212	440,2
Ароматично и лековито биље	0	0
Поврће	64	15,1
Воће и грозђе	152	82,2
Садни материјал и хортикултура	4	1,3
Необрађено земљиште	153	216,8
УКУПНО органска производња		817,6 ха

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: Веома снажан потенцијал који није искоришћен лежи у удружењима односно невладиним организацијама. Општина Горњи Милановац има неколико асоцијација - удружења која су директно окренута руралном окружењу, његовим потенцијалима, али и неговању и одрживом коришћењу ових ресурса. Најактивнија удружења су:

1. Удружење произвођача јагодичастог воћа „Виламет Суворбор“
2. Удружење „Воћари Рудничко-таковског краја“
3. Удружење малих произвођача Рудничко-таковског краја
4. Друштво пчелара Рудник
5. Друштво пчелара „Матица“ Горњи Милановац
6. Удружење воћара „Рудничанка“
7. Удружење „Шумадијски повртари“ Шилопај
8. Удружење „Туризам у селима Србије“

У самим селима су најбројнија удружења која су окренута спортским активностима, углавном фудбалски клубови и ловачка удружења. Удружења дају велики значај унапређењу пољопривредне производње на територији општине кроз едукације и скупове које организују. Представљају неискоришћени потенцијал за промоцију сеоских манифестација, туристичких потенцијала као и диверзификације пољопривредних активности на селу.

На територији општине налази се око 20 нових задруга. Средства за оснаживање њихових капацитета пласирана су од стране Министарства за бригу о селу и то за једну воћарску задругу. Неопходно је подстакнути становништво које живи у сеоским срединама на удруживање и стварање услова за јачање њихових капацитета.

Трансфер знања и информација: Трансфер знања у области пољопривреде одвија се кроз систем формалног образовања од средњег образовања до докторских студија, такође путем различитих врста предавања и обука организованих од стране пољопривредне стручне службе. Постојећа структура и систем преноса знања нису довољно ефикасни и не успевају да адекватно задовоље потребе динамичнијег техничко-технолошког реструктурирања пољопривредног сектора. Корисници често информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају сопствена средства у стицање нових знања и вештина. Несигурности корисника доприноси и то што трансфер знања који се врши у сврхе промоције нових производа и технологија, путем медија и на друге начине, може бити необјективан и усмерен преваходно на профит преносиоца.

Организациони трансфер знања преко ПССС стиже до релативно малог броја корисника. Корисници често те информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају средства у стицање нових знања и вештина. Могућности које пружају јавно-приватна партнерства и сарадња са Канцеларијом за пољопривреду Општинске управе Општине Горњи Милановац, омогућава пољопривредницима доступност конкретним мерама у развоју њихове производње.

Општина Горњи Милановац у оквиру Општинске управе има Канцеларију за пољопривреду која се бави пружањем хоризонталног протока информација од Министарства пољопривреде ка пољопривредницима у смислу субвенција, уредби, конкурса, помоћи приликом попуњавања образаца за дате субвенције, стручне и саветодавне помоћи.

Општина Горњи Милановац у складу са Лидер приступом и препорукама Европске уније за финансирање пројеката руралног развоја је од 2020. године успоставила партнерство са градом Чачком и формирана је Локално акциона група Чачак-Горњи Милановац чију је стратегију усвојило Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Лаг ЧА-ГМ је препознат као носилац развоја и пружаће помоћ у наредном периоду становништву руралних делова територије коју покрива а у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Регреси	100.1	3.500.000,00	2.500,00	100	10,00	0,00
	УКУПНО		3.500.000,00				

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО		0,00				

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	46.800.000,00	60	800.000,00	0,00
2	Управљање ризицима	104	3.500.000,00	10	150.000,00	0,00
3	Подршка младима у руралним подручјима	303	2.000.000,00	70	300.000,00	0,00
4	Економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и на увођење и сертификација система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима	304	2.000.000,00	50	200.000,00	0,00
	УКУПНО		54.300.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	402	200.000,00	0,00	60	100.000,00	0,00
	УКУПНО		200.000,00				

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера...

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Набавка хране за остављену женску телад	601	4.000.000,00	150.000,00	50	150.000,00	0,00
	УКУПНО		4.000.000,00				

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке... (без пренетих обавеза)	62.000.000,00
Планирана средства за директна плаћања	3.500.000,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	54.300.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	200.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера...	4.000.000,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Потенцијални корисници мера подршке су регистрована пољопривредна газдинства са територије општине Горњи Милановац која су у активном статусу у складу са Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације као и о условима за пасиван статус пољопривредног газдинства („Службени гласник РС“, број: 17/2013, 102/2015, 6/2016 и 46/17) и регистрована удружења у области пољопривреде.

Реализација Програма, односно дефинисане мере допринеће:

- модернизацији производње и јачању производне конкурентности;
- повећање продуктивности газдинства;
- смањење производних трошкова;
- достизању националних и стандарда ЕУ на пољу:
  - заштите животне средине,
  - здравља животиња и биљака,
  - добробити животиња,
- повећању квалитета производа, хигијене и безбедности хране;
- побољшању конкурентности породичних пољопривредних газдинстава;
- увођењу нових технологија и иновација, и отварању нових тржишних могућности;
- побољшању квалитета производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда у области безбедности хране и заштите животне средине;
- очувању производње традиционалних производа;
- добијању производа веће додате вредности у циљу повећања дохода и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва.

Пољопривредна политика и политика руралног развоја Републике Србије обухвата низ мера и активности које предузимају надлежни органи у циљу обезбеђивања квалитетне и здравствено исправне хране, јачања конкурентности пољопривредних производа на тржишту, подизања нивоа животног стандарда пољопривредника, пружања подршке руралном развоју и заштити животне средине од негативних утицаја пољопривредне производње.

Локална самоуправа настоји да подстакне пољопривредне произвођаче на удруживање и пружи неопходну помоћ при њивом организовању, информисаност и квалитетан рад, уз подршку пољопривредних служби и релевантних институција, са циљем лакшег и сигурнијег приступа тржишту. Циљ наведених мера је подизање продуктивности и ефикасности пољопривредне производње, а тиме и

квалитета живота корисницима мера.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Канцеларија за пољопривреду као основна организациона јединица Општинске управе општине Горњи Милановац, између осталог, обавља и послове израде предлога пројеката и програма у области пољопривреде, пружа стручну помоћ физичким лицима при регистрацији пољопривредних газдинстава и остваривању права на субвенције, припрема програм субвенционисања пољопривредне производње у сарадњи са Одбором за пољопривреду и село. Сваког радног дана запослени у овој Канцеларији пружају информације пољопривредним произвођачима о новинама у пољопривредној производњи и упознају их са програмом и појединим мерама из њега како би на најбољи начин искористили програм и подстицаје. Такође путем медија, телевизије и радија као и путем званичне интернет презентације Општине Горњи Милановац потенцијални корисници добијају информације о мерама дефинисаним програмом.

Мониторинг и евалуација: Што се тиче мониторинга самог Програма и његових сегмената Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши контролу спровођења програма и његових мера. Запослени у Канцеларији за пољопривреду врше контролу и исправност самих захтева за подстицаје које подnose сами пољопривредни произвођачи.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 100.1 Регреси

2.1.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“, број: 10/13, 142/14, 103/15 и 101/2016), АП и ЈЛС могу да утврђују мере које се односе на директна плаћања за регресе за репродуктивни материјал и то за вештачко осемењавање. Сточарство у претходних пар година се постепено опоравља, модернизује и повећава се квалитет грла стоке. Сточарска производња се углавном одвија на малим фармама, односно пољопривредним газдинствима.

Регресирањем за репродуктивни материјал - повраћајем дела средстава за прво вештачко осемењавање крава и јуница остварује се поправљање расног састава говеда на територији Општине Горњи Милановац у циљу повећања производње и квалитета млека и меса код комерцијалних произвођача.

2.1.2. Циљеви мере: Реализација ове мере позитивно утиче на економски и социјални развој руралне средине:

- подизање конкурентности производње и стварање тржишно одрживог произвођача;
- обезбеђивање услова за уравнотежен развој говедарства;
- боље коришћење расположивих ресурса;
- јачање вертикалне интеграције у производњи млека и меса;
- подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024)

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом.

2.1.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером:

- Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;
- Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац;
- Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац;
- Грла морају бити у власништву носиоца или члана регистрованог пољопривредног газдинства;
- Корисник мора имати картон (признаницу, потврду...) вештачког осемењавања у периоду од 01.10.2024. године до дана подношења захтева издат од стране ветеринарске станице или амбуланте која је извршила осемењавање, на коме мора бити уписан број ушне маркице грла, цена вештачког осемењавања, уредно потписан и печатан од стране извршиоца осемењавања као и пасош за свако осемењено грло
- У току једне календарске године, регистрована пољопривредна газдинства имају право само на прво вештачко осемењавање јуница и крава
- Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја;
- Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;

2.1.7. Специфични критеријуми: Комплементарни су са мерама из Ипард III програма

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.1.1	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)

2.1.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	да	

2.1.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције и максимални износ:

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције и максимални износ:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
101.1.1.	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)	2.500,00 динара по крави и/или јуници, а највише до 10 крава и/или јуница

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број осемењених грла
2	Укупан број подржаних газдинстава за регресе за репродуктивни материјал(вештачко осемењавање)

2.1.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2025. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.2. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.2.1. Образложење: Сектор: Млеко

Сектором доминирају мали произвођачи и општи проблем представља низак ниво квалитета произведеног млека и низак ниво производње по крави, што доводи до непрофитабилног пословања произвођача. Највећи број породичних газдинстава држи 1 до 2 музне краве што резултира ниским нивоом количине и квалитета млека. Већина сировог млека испорученог млекарима још не испуњава стандарде ЕУ. Већи произвођачи се суочавају са лошом технологијом у исхрани животиња, недостатком напредног генетског узгоја и лошим условима држања стоке. Такође, велики проблем представља правилан начин складиштења и правилна дистрибуција течног и чврстог стајњака. Побољшање начина складиштења и хлађења млека, као и развој производа са додатом вредношћу су начини на који се може побољшати конкурентност и квалитет производа.

Сектор: Месо

Сектор говедарства карактерише велики број релативно малих мешовитих домаћинстава које производе млеко и месо.

Постојеће стање у сектору указује на пад сточарске производње. Сектором доминира велики број газдинстава са ниским интензитетом производње који желе да унапреде и побољшају квалитет сточарских производа, специјализују се у производњи меса са фокусом на гајење свиња, говеда, оваца и коза као и да побољшају продуктивност и конзистентност у производњи.

Фарме које производе месо нису специјализоване, не користе правилно пашњаке и квалитет коришћене сточне хране није задовољавајући. Такође, неодговарајућа је технологија исхране као и услови смештаја животиња. Интервенције у оквиру ове мере ће бити усмерене на подршку сектору како би се задовољили национални прописи и како би се приближили стандардима ЕУ у области добробити животиња и животне средине.

Сектор: Воће, грожђе, поврће (укључујући печурке) и цвеће

Сектор: Остали усеви (житарице, индустријско, ароматично и зачинско биље и др)

У структури биљне производње највише је заступљена ратарска производња, која чини више од половине вредности пољопривредне производње. Кретања на тржишту пољопривредних производа утицала су да се сетвена структура у последњих неколико година значајно измени. Површине под житима остале су релативно константне, али је у оквиру њих дошло до промене у правцу раста удела кукуруза на рачун смањења површина под пшеницом у укупно засејаним површинама. Овом мером се постиже унапређење и модернизовање ратарске производње.

Сектор- Пчеларство

Пчеларство представља малу, али изузетно атрактивну пољопривредну делатност, која последњих година почиње да се тржишно усмерава у правцу прихватања услова и стандарда ЕУ. Извозна цена меда је изузетно повољна, а потражња је толика да Србија не може да је задовољи, тако да је неопходно да се уведе ова мера подршке пчеларској производњи на територији општине Горњи Милановац. Овом мером ће се помоћи нашим пчеларима да прошире производњу, да обезбеде врхунски квалитет меда који је неопходан да би могли да постигну конкурентност неопходну за извоз значајнијих количина меда.

Сектор- Аквакултура

Аквакултура обухвата узгој и лов водених организама уз коришћење разних поступака за побољшање приноса тих организама у односу на могућности у природном окружењу (нпр. исхрана и заштита од других животиња и сл.). Гајење се односи на младе и одрасле јединке.

Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању и складиштењу, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа.

2.2.2. Циљеви мере: Општи циљеви:

Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви по секторима:

Сектор: Млеко - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње млека путем циљаних инвестиција на малим и средњим газдинствима; Унапређење производне инфраструктуре и опреме.

Сектор: Месо - Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости производње меса на малим и средњим газдинствима (говеда, овце и крмаче/прасад); Унапређење квалитета меса говеда, коза, оваца и прасади у складу са националним ветеринским стандардима; Побољшање квалитета и

конзистентности производње кроз инвестиције у опрему.

Сектор: Воће, грожђе и поврће – Повећање површина под интензивним засадима; Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Побољшање квалитета машина; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап.

Сектор: Остали усеви (житарице, уљарице, шећерна репа) - Унапређење стања механизације на газдинствима; Повећање наводњаваних површина системом кап по кап.

Сектор: Пчеларство - Повећање производње пчеларских производа; Повећање прихода у домаћинствима која се баве пчеларском производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине.

Сектор: Аквакултура - Повећање рибље производње; Повећање прихода у домаћинствима која се баве производњом; Повећање степена запослености у сектору; Достицање стандарда у области заштите животне средине.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Није применљиво.

2.2.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју са активним статусом

2.2.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером:

- Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;

- Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац

- Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Изузетак представља пчеларска и повртарска производња где пољопривредно газдинство може имати и мање од 0,5 ха пољопривредног земљишта. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац;

- Корисник мора имати набављен предмет субвенције пре подношења захтева, а најраније 1. јануара 2025. године и доказ о извршеном плаћању, и то:

1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или

2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исечка, ако је плаћање извршено готовински,

3) за инвестиције чија је шифра 101.1.1. и 101.2.1., уколико је предмет субвенције купљен од физичког лица, корисник доставља оверен уговор о купопродаји и извод или налог за плаћање оверен од стране банке као доказ да је плаћена купопродајна цена.

4) за инвестиције 101.1.1. и 101.2.1. корисник доставља и пасош (фотокопију) односно матични лист за свако грло које је предмет субвенције

- Уколико је предмет субвенције механизација или опрема, она мора бити нова

- Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја;

- Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;

- Корисник не сме отуђити предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја осим код инвестиција са шифром 101.1.1. и 101.2.1. код којих предмет

инвестиције за коју је остварио подстицаје не сме отуђити у року од три године од дана исплате подстицаја и у том периоду предмет мора наменски користити

2.2.7. Специфични критеријуми: Сектор млека

- Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који у тренутку подношења захтева поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 1 - 29 млечних крава, осим за инвестицију под шифром 101.1.1 - Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда;
- У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла (шифра инвестиције 101.1.1 - Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда), Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који на крају инвестиције поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 3-100 квалитетних приплодних грла говеда млечних раса.

Сектор меса

- Корисник може бити носилац Пољопривредног газдинства који на крају инвестиције поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза, или 5-100 грла квалитетних приплодних крмача.

Сектор стали усеви (житарице, индустријско, ароматично и зачинско биље и др)

- Прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има мање од 50ха земљишта под осталим усевима, осим за инвестицију под шифром 101.5.10. - Машине и опрема за наводњавање усева
- За инвестиције за набавку машина и опреме за наводњавање (шифра инвестиције: 101.5.10. - Машине и опрема за наводњавање усева) прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства које има мање од 100ха земљишта под осталим усевима.

Сектор пчеларство

- Прихватљиви корисник је носилац пољопривредног газдинства који у тренутку подношења захтева поседује у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 5-500 кошница.

Сектор аквакултуре

- У сектору аквакултуре (производње конзумне пастрмке и шаранске рибе) нема специфичних критеријума прихватљивости

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.1.5	Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена)
101.1.6	Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња
101.1.8	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.2.1	Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
101.4.1	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе
101.4.14	Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа
101.4.16	Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта
101.4.22	Машине за сетву
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.25	Машине за убирање односно скидање усева
101.4.27	Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.)
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.4.3	Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадама
101.4.4	Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада
101.4.8	Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом)
101.5.1	Машине за примарну обраду земљишта
101.5.10	Машине и опрема за наводњавање усева
101.5.2	Машине за допунску обраду земљишта
101.5.3	Машине за ђубрење земљишта
101.5.4	Машине за сетву
101.5.5	Машине за садњу
101.5.6	Машине за заштиту биља
101.5.7	Машине за убирање односно скидање усева
101.5.9	Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.)
101.6.1	Набавка нових пчелињих друштава
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство
101.6.3	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава
101.7.1	Набавка нове опреме за рибњаке

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције		

2.2.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

СЕКТОР МЛЕКО

101.1.1. Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса - говеда 50% од вредности без пдв-а а највише до 3 грла а максимално

80 000,00 динара

101.1.3. Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.1.4. Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.1.5. Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.1.6. Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара

101.1.8. Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара

СЕКТОР МЕСО

101.2.1. Набавка квалитетних грла оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса 50% од вредности без ПДВ-ом највише до 20 грла а максимално 10.000,00 динара по грлу

СЕКТОР ВОЋЕ, ГРОЖЂЕ, ПОВРЋЕ (УКЉУЧУЈУЋИ ПЕЧУРКЕ) И ЦВЕЋЕ

101.4.1. Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе 60% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.2. Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу 60% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.3. Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадима 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 300.000,00 динара

101.4.4. Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара

101.4.8. Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.14. Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара

101.4.16. Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара

101.4.19. Машине за примарну обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 800.000,00 динара

101.4.20. Машине за допунску обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.21. Машине за ђубрење земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара

101.4.22. Машине за сетву 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.23. Машине за садњу 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.24. Машине за заштиту биља 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.25. Машине за убирање односно скидање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара

101.4.27. Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара

101.4.28. Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 500.000,00 динара

СЕКТОР ОСТАЛИ УСЕВИ (ЖИТАРИЦЕ; ИНДУСТРИЈСКО, АРОМАТИЧНО И ЗАЧИНСКО БИЉЕ)

- 101.5.1. Машине за примарну обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.2. Машине за допунску обраду земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.3. Машине за ђубрење земљишта 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара
- 101.5.4. Машине за сетву 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.5. Машине за садњу 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.6. Машине за заштиту биља 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.7. Машине за убирање односно скидање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 200.000,00 динара
- 101.5.9. Набавка остале опреме (ГПС навигација и др.) 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара
- 101.5.10. Машине и опрема за наводњавање усева 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 500.000,00 динара

СЕКТОР ПЧЕЛАРСТВО

- 101.6.1. Набавка нових пчелињих друштава 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара
- 101.6.2. Набавка опреме за пчеларство 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара
- 101.6.3. Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава 50% од вредности без ПДВ-а, максимално 150.000,00 динара

СЕКТОР АКВАКУЛТУРА

- 101.7.1. Набавка нове опреме за рибњаке 40% од вредности без ПДВ-а, максимално 100.000,00 динара

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2	Површина под новим вишегодишњим засадима
3	Број набављених грла
4	Број новонабављене механизације
5	Површина под заштићеним простором
6	Број набављених кошница
7	Број рибњака

2.2.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2023. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине. На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.3. Назив и шифра мере: 104 Управљање ризицима

2.3.1. Образложење:

Штете на пољопривредним усевима, стоци и другим ресурсима редовна су појава у пољопривредној производњи, посебно су карактеристичне штете од временских непогода на усевима и штете које стоци причињава дивљач. Штете већег обима превазилазе могућност санирања од стране произвођача и могу озбиљно да угрозе опстанак газдинстава, а тиме и дугорочно одрживи развој производње. Мали број пољопривредних газдинстава врши осигурање пољопривредне производње и користи могућност

регресирања премија осигурања.

2.3.2. Циљеви мере: Општи циљеви:

Повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава. Мера доприноси превентивној заштити пољопривредне производње од елементарне непогоде и у том смислу произвођачима представља вид сигурности.

Специфични циљеви:

Мера доприноси надокнади дела штете и представља прву помоћ домаћинству, приликом несреће уколико до ње дође. Циљ је да се пружи подршка пољопривредним произвођачима да осигурају своје усеве и стоку чиме се обезбеђује смањивање трошкова, уколико дође до негативних последица штета проузрокованих природним непогодама и другим ванредним догађајима.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Није применљиво.

2.3.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом.

2.3.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером:

- Корисник мора имати регистровано активно пољопривредно газдинство на територији општине Горњи Милановац, уписано у Регистар пољопривредних газдинстава;
- Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац
- Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу. Земљиште на коме се инвестиција врши мора бити уписано у регистровано пољопривредно газдинство чији је носилац корисник и мора бити на територији Општине Горњи Милановац; Уколико је предмет осигурања животиња, она мора бити у власништву носиоца или члана регистрованог пољопривредног газдинства.
- Корисник мора имати полису осигурања издату у периоду од 01.10.2024. године до дана подношења захтева од стране друштва за осигурање код кога је подносилац осигуран, доказ да је исплатио укупну премију осигурања и пасош односно матични лист уколико је предмет осигурања животиња;
- Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;

2.3.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума.

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
104.3	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња

2.3.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	не	

2.3.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Шифра инвестиције		Назив инвестиције		Интензитет помоћи
104.3.	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња		10% од вредности без ПДВ-а максимално 150.000 ,00 динара	

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Површина (ha)осигурана од штете на усевима, плодовима,вишегодишњим засадима, расадницима
2	Број осигураних грла

2.3.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2025. годину подносе се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе

2.4. Назив и шифра мере: 303 Подршка младима у руралним подручјима

2.4.1. Образложење: Право на подстицајна средства остварује се на основу конкурса који спроводи Општина Горњи Милановац а на основу средстава обезбеђених у буџету општине и користе се у складу са објављеним конкурсом. Приметан је позитиван тренд да из године у годину је све више младих који одлучују да остану на селу и да се баве пољопривредом. У том циљу општина Горњи Милановац се определила за ову меру подстицања и оснаживања младих пољопривредника на територији општине. Улога општине у овом процесу је значајна и у смислу да је препознала ове произвођаче и да обезбеђује средства за субвенционисање њихових активности. Средства за покретање пословања за младе пољопривреднике и развој малих пољопривредних газдинстава користе се за обуку младих пољопривредника за писање бизнис планова као и за финансијску подршку пољопривредним произвођачима у покретању, обнављању и унапређењу пољопривредне производње. Радионице кроз које се разрађују пословне идеје и активности младих пољопривредника представљаће основу за аплицирање за средства која ће бити опредељена на основу објављеног конкурса. Финансијска подршка пољопривредним произвођачима у покретању, обнављању и унапређењу пољопривредне производње врши се у циљу осавремењавања технологије производње пољопривредних произвођача.

2.4.2. Циљеви мере: Оснаживање младих пољопривредника кроз пружање стручне и финансијске подршке; Повећање обима пољопривредне производње домаћинстава млађе старосне структуре; Осамостаљивање младих на селу; Примена савремених производних технологија;

2.4.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024)- није применљиво

2.4.4. Крајњи корисници: Физичка лица - носиоци активног комерцијалног породичног пољопривредног газдинства, млађи од 40. година са територије Општине Горњи Милановац, уписана у Регистар пољопривредних газдинстава 2025. године и раније, у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју.

2.4.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева подносиоци захтева су у обавези да доставе бизнис план.

2.4.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисник треба да има пољопривредно газдинство уписано у регистар пољопривредних газдинстава са активним статусом и са пребивалиштем и производњом на територији Општине Горњи Милановац. Корисник који ће реализовати активности мора имати пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју Општине Горњи Милановац. Корисник не сме имати евидентираних доспелих неизмирених дуговања према ЈЛС по основу раније остварених подстицаја, субвенција.

2.4.7. Специфични критеријуми: Право на подстицајна средства остварују се на основу услова и критеријума детаљно описаних у Конкурсу

2.4.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
303.1	Почетна помоћ за покретање пословања за младе пољопривреднике и развој малих пољопривредних газдинстава

2.4.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Биће јасно дефинисани поступком јавног позива и објављеним конкурсом за избор бизнис планова и финансирања	не	

2.4.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
602.1.	Селекција и избор бизнис планова за финансирање на основу спроведеног јавног позива	70% од вредности и максимално 300.000,00 динара са ПДВ-ом

2.4.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број газдинстава која су модернизовали производњу
2	Број едукованих пољопривредника
3	Број успешних бизнис планова

2.4.12. Административна процедура: Стручна лица канцеларије за пољопривреду ће вршити обуку младих за писање бизнис планова. Одабрани заинтересовани млади пољопривредници који ће се јавити на јавни позив за који ће успешно савладати писање бизнис плана имаће прилику да модернизују своја газдинства набавком неопходне опреме и механизације за своје газдинство.

2.5. Назив и шифра мере: 304 Економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и на увођење и сертификација система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима

2.5.1. Образложење: Преглед по секторима:

Сектор: Воће, грожђе, поврће (укључујући и печурке) и маркетинг

Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа. Високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у нове капацитете. Низак степен образовања и

стручне оспособљености ствара потешкоће када је реч о правилној употреби савремене опреме и коришћењу инпута, сортирању, паковању, складиштењу и преради, примени савремених метода за наводњавање, што резултира проблемом у ланцу прераде воћа, грожђа и поврћа обзиром да фабрике не добијају довољне количине високо квалитетних производа.

2.5.2. Циљеви мере: Општи циљеви:

Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви:

Повећање површина у заштићеном и полузаштићеном простору; Повећање производње; Побољшање квалитета машина; Повећање упослености, Повећање прихода.

2.5.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Није применљиво.

2.5.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су индивидуални пољопривредни произвођачи, регистровани - уписани у Регистар пољопривредних газдинстава у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју, са активним статусом.

2.5.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева пољопривредни произвођач није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.5.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници средстава предвиђених овом мером морају испуњавати следеће услове да би могли да користе средства предвиђена овом мером:

- Корисник мора имати пребивалиште на територији општине Горњи Милановац
- Корисник мора бити носилац регистрованог пољопривредног газдинства са најмање 0,5ha пољопривредног земљишта на територији Општине Горњи Милановац на коме обавља пољопривредну производњу
- Корисник мора имати набављен предмет субвенције пре подношења захтева, а најраније 01. јануара, 2025. године и доказ о извршеном плаћању, и то:
  - 1) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или
  - 2) фотокопију рачуна (фактуре) која гласи на име и фискалног исечка, ако је плаћање извршено готовински,
- Уколико је предмет субвенције механизација или опрема, она мора бити нова
- Корисник, за инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја;
- Корисник мора имати измирене све доспеле пореске обавезе које има према Општини Горњи Милановац;
- Корисник не сме отуђити предмет инвестиције за коју је остварио подстицаје у року од пет година од дана исплате подстицаја и у том периоду предмет мора наменски користити.

2.5.7. Специфични критеријуми: • Прихватљиви корисник у сектору поврћа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има мање од 0,5ha пластеника или мање од 3ha производње поврћа на отвореном простору

• Прихватљиви корисник у сектору воћа, грожђа и цвећа је носилац пољопривредног газдинства које у тренутку подношења захтева има: мање од 2ha јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5ha другог воћа, односно 0,1- 50ha цвећа, односно 0,2-100ha винове лозе

2.5.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
304.5.3.1	Набавка опреме и уређаја за сушење воћа, поврћа и грожђа, као и њихових производа
304.5.3.3	Набавка опреме и уређаја за бланширање, пастеризацију и стерилизацију производа
304.5.3.5	Набавка опреме за производњу вина, ракија и других алкохолних пића, као и опреме за дегустационе сале

2.5.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	не	

2.5.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

СЕКТОР	Шифра	Назив инвестиције	Интензитет помоћи
	инвестиције		
Прерада воћа	304.5.3.1.	Набавка опреме и уређаја за сушење воћа, поврћа и грожђа, као и њихових производа	50% од вредности без ПДВ-а максимално 200.000,00 динара
поврћа, грожђа и	304.5.3.3.	Набавка опреме и уређаја за бланширање, пастеризацију и стерилизацију производа	50% од вредности без ПДВ-а максимално 200.000,00 динара
маркетинг	304.5.3.5.	Набавка опреме за производњу вина, ракија и других алкохолних пића, као и опреме за дегустационе сале	50% од вредности без ПДВ-а максимално 200.000,00 динара

2.5.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број газдинстава која су модернизовала производњу
2	број новозапослених у сектору

2.5.12. Административна процедура: Захтеви за доделу бесповратних подстицајних средстава намењених пољопривреди за 2025. годину подnose се од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће заинтересованим лицима бити доступни на писарници Општинске управе Општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе Општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.6. Назив и шифра мере: 402 Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју

2.6.1. Образложење: Овом мером ће се омогућити нашим удружењима у области пољопривреде јачање њихових капацитета како би се обезбедио врхунски квалитет у производњи који је неопходан да би могла да постигну конкурентност неопходну за пласирање производа а посебно за извоз у ЕУ.

Подршка информативним активностима обухватиће подршку промоције развојних потенцијала и потреба села, очувања традиције, подршку активностима везаним за подизање нивоа пласмана производа и услуга и активностима везаним за развој села у образовном, здравственом, културном, спортском,

социолошком и осталим аспектима, који ће утицати на побољшање квалитета живота сеоског становништва.

2.6.2. Циљеви мере: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; повећање производње; побољшање продуктивности и квалитета производа; смањење трошкова производње; унапређење техничко-технолошке опремљености; одрживо управљање ресурсима и заштите животне средине; раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви предвиђене мере односе се на примену нових технологија и знања, јачање капацитета за прихватање знања кроз развијање свести и мотивисаности за образовањем.

2.6.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је у складу са Националним програмом за рурални развој Републике Србије (НППР 2021-2024)

2.6.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су удружења у области пољопривреде са седиштем на територији општине Горњи Милановац која су регистрована у складу са законом.

2.6.5. Економска одрживост: Приликом предаје захтева удружење није у обавези да достави бизнис план или пројекат.

2.6.6. Општи критеријуми за кориснике: Удружење мора имати активан статус правног лица са седиштем на територији општине Горњи Милановац, а уколико има седиште ван територије општине, само под условом да остварују програм у области пољопривреде и руралног развоја за кориснике са територије општине Горњи Милановац.

Удружење мора бити основано у складу са прописима којима је уређено оснивање удружења и исто мора бити уписано у прописани регистар. Удружење мора имати усвојен годишњи план рада.

Корисник доставља подрачун удружења.

Корисник доставља доказ о набавци предмета субвенције који су непосредно везани за информативне активности: сајмове, изложбе, манифестације, студијска путовања односно доказ о плаћању које мора бити извршено у периоду од 01.10.2024. године до дана подношења захтева, и то:

- 1) рачун (фактура) која гласи на име удружења и извод или налог за плаћање оверен од стране банке ако је плаћање извршено безготовински, или
- 2) рачун (фактура) која гласи на име удружења и фискални исечак, ако је плаћање извршено готовински;

2.6.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума.

2.6.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
402.1	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања
402.2	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показне активности

2.6.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	не	

2.6.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Интензитет помоћи по шифрама инвестиције у % и максимални износ:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције	Интензитет показатеља
402.1.	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања	60% од вредности без пдв-а, максимално 100.000,00 динара
402.2.	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показне активности	60% од вредности без пдв-а, максимално 100.000,00 динара

2.6.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број удружења која су модернизовала
2	Број едукованих пољопривредника
3	Укупан број подржаних манифестација
4	Број организованих манифестација, сајмова, изложби и студијских путовања
5	Број штампаних примерака промо материјала

2.6.12. Административна процедура: Захтеви се подnose од стране корисника на обрасцима који су одштампани за ову намену и исти ће се преузимати на писарници Општинске управе општине Горњи Милановац. Канцеларија за пољопривреду Општинске управе општине Горњи Милановац врши обраду захтева и доноси решење којим се утврђује да је подносилац захтева остварио право на коришћење подстицајних средстава, износ средстава и основ (меру) коришћења. У поступку обраде захтева поступаће се по систему прво пристиглих захтева (first come first served). Конкурс за доделу средстава расписује Председник Општине.

На основу решења којим се утврђује испуњеност услова за коришћење подстицајних средстава са подносиоцем захтева Председник Општине закључује уговор којим се дефинишу сва међусобна права и обавезе.

2.7. Назив и шифра мере: 601 Набавка хране за остављену женску телад

2.7.1. Образложење: Показатељ степена развијености укупне пољопривредне производње једне земље зависи од учешћа сточарске производње у производној структури пољопривреде. Сточарство и сточарска производња последних деценија бележе перманентно опадање броја грла за 1-2% на годишњем нивоу. Сточарство као виша фаза „оргaнске индустрије“ и уједно најинтезивнија грана пољопривредне делатности, покреће развој биљне и укупне пољопривредне производње у свакој земљи. Зато је неопходно у наредним годинама повећати учешће сточарства у вредности укупне пољопривредне производње, чиме би се омогућила ефикасна валоризација ратарских производа као и повећање укупних девизних прихода земље од извоза сточарских производа. Пољопривредни произвођачи који оставе да гаје уматичену женску телад добијају повраћај средстава за набавку хране за 10 месеци.

2.7.2. Циљеви мере: Општи циљеви:

- Увећање сточног фонда,
- Повећање производње кабасте сточне хране,
- Ефикасније коришћење пашњака и ливада,
- Стабилизација фарме и повећање конкуретности,
- Унапређење производње млека

Специфични циљеви

- Побољшање генетског потенцијала квалитетних грла у сточарству,
- Заустављање и смањење перманентног пада броја приплодних грла и повећање матичног стада код фармера.

2.7.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Национални програм за рурални развој Републике Србије није усвојен.

2.7.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су физичка лица-носиоци активног комерцијалног породичног пољопривредног газдинства са територије општине Горњи Милановац уписана у Регистар пољопривредних газдинстава 2025. године и раније, у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју.

2.7.5. Економска одрживост: Корисници не подnose бизнис план.

2.7.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисник који ће реализовати активности мора да има регистровано пољопривредно газдинство уписано у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним статусом, пребивалиште и земљиште (у својини или узето у закуп) на подручју општине Горњи Милановац. Корисник не сме имати евидентираних доспелих неизмирених дуговања према јединици локалне самоуправе, по основу раније остварених подстицаја, субвенција; Пољопривредни произвођач не сме отуђити грло најмање три године.

2.7.7. Специфични критеријуми: : Грла за која корисник конкурише морају бити Холштајн - Фризијске или Сименталске расе. У моменту подношења захтева има једно грло уведено у сточни фонд.

Грла за које је остварена субвенција није могуће отуђити у периоду од 2 године (24 месеца) од подношења захтева

2.7.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
601	Куповина хране за остављену женску телад

2.7.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема критеријума селекције	не	

2.7.10. Интензитет помоћи: Пољопривредни произвођачи који оставе женску телад познатог порекла и под контролом основне одгајивачке организације добијају повраћај за набавку концентроване сточне хране која служи за исхрану преживара као и хранива која служе као основ за прављење концентрата. Интензитет помоћи за ову меру је 50% за купљену сточну храну, а максимално 150.000 динара (за максимално 6 грла по газдинству)

2.7.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број произвођача обухваћених овом мером
2	Број телад које су остављена

2.7.12. Административна процедура: Мера ће бити спроведена од стране органа локалне самоуправе. Општина Горњи Милановац ће објавити Конкурс за доделу подстицајних средстава и рокове за подношење захтева. Општина Горњи Милановац ће спровести широку кампању информисања потенцијалних корисника. Потенцијални корисник уз захтев доставља пасош телета и потврду да је теле уматичено или мајка и одговарајуће готовинске и фискалне рачуне.

Достављени захтеви ће бити административно проверени од стране надлежног органа локалне самоуправе, Канцеларије за пољопривреду у смислу комплетности. Провере ће бити на терену обиласком пољопривредних газдинстава. Провера ће се вршити и наредне 3 године. Са подносиоцима захтева који буду испуњавали услове Конкурса биће склопљени уговори. Корисник средстава у случају болести или несрећног случаја грло може отуђити уз потврду ветеринара и по обавештењу надлежног органа општине Горњи Милановац. Подносиоци захтева за подстицаје односно мере у оквиру Програма су у обавези да доставе своје захтеве заједно са другим траженим документима преко писарнице Општинске управе општине Горњи Милановац.

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Шумадије и Западне Србије	рзс*
Област	Моравичка област	рзс*
Град или општина	општина	рзс*
Површина	836 km ²	рзс*
Број насеља	63	рзс*
Број катастарских општина	61	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	21:Бело Поље, Бершићи,Богданица,Брајићи,Брезна, Гојна Гора, Горња Црнућа, Горњи Бањани, Горњи Бранетићи, Грабовица, Доња Врбава, Дренова,Дружетићи, Јабланица, коштунјићи, Мајдан,Полом,Рудник,Сврачковци,Срезојевици и Теочин	
Демографски показатељи		
Број становника	40260	рзс**
Број домаћинстава	5381	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	53 становника/km ²	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-6,79	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	-124,66	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	12,9	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	19,1	рзс**
Просечна старост	44,59	рзс*
Индекс старења	169,9	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	17,93 (6933)	рзс*
Основно образовање (%)	2890	рзс*
Средње образовање (%)	1494	рзс*
Више и високо образовање (%)	11,29 (4366)	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	14 (6236)	Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Истиче се брдско-планински рељеф а присутан је и планински као и равничарски у долинама река	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Највише има земљишта VI и VII кат. класе, затим V, VIII, IV и III, а најмање I и II, по култури највише је њива, затим следе ливаде, пашњаци и воћњаци	Интерни
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	умерено-континентална, хумидна, субхумидна и благохумидна	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	од 788mm до 985mm	Интерни
Средња годишња температура (oC)	од 7,2 oC до 11 oC	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Реке: Каменица, Чемерница, Дичина, Деспотовица, Гружа, Драгобиљ и Качер	Интерни
Површина под шумом (ha)	35659,97	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	42,65	рзс*

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Пошумљене површине у претходној години (ha)	10,46	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	22796	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	5596	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	5596	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	5596	
- правна лица и предузетници (%)	25	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	19573,77	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	427,10	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	24557.50	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	19346,9	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	4,96	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	/	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	/	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	502	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	/	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	448	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	1176 ха 46 ари 91м2	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	198 ха 65 ари 26 м2	Интерни
- физичка лица (%)	0	Интерни
- правна лица (%)	0	Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	154780	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	27103	рзс***
Пољопривредни објекти (број)	22514	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	466	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	27.245 ha 12571 ПГ	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	8.431	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ha)	На породичном: 9 На газдинству правног лица/предузетника: 50	рзс***
Годишње радне јединице (број)	7481	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	5 земљорадничких задруга и 8 удружења	Интерни
- биљна производња (t)	25.297	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	нема података	Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Рурална инфраструктура		
Саобраћајна инфраструктура		
Дужина путева(km)	507,25	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	16118	рзс*
Водопривредна инфраструктура		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	11308	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	11040	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	2156	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	2156	рзс*
Енергетска инфраструктура		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	ЕД Чачак и ЕД Лазаревац	Интерни
Социјална инфраструктура		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	51	рзс*
Број становника на једног лекара	388	рзс*
Број корисника социјалне заштите	2373	рзс*
Диверзификација руралне економије		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	248	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	952	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	12840; 4,05	рзс*
Трансфер знања и информација		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	Подручје општине Горњи Милановац покрива ПССС Чачак	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	ПССС директно сарађује са 70 одабараних пољопривредних газдинстава која посећује - интензивно се прате више пута годишње, а број осталих која се укључују у саветодавни систем кроз предавања, ана-лизу земљишта и савете је од 550 до 650 газдинстава	ПССС

Датум и место

М.П.

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС